

bron 7

In 1774 stelt de politicus Thomas Jefferson voor om namens de Amerikaanse kolonies een verzoekschrift te schrijven aan de Britse koning:

Dat zijne majesteit moge begrijpen dat we reden hebben dit te verwachten wanneer hij erbij stilstaat dat hij niet meer is dan de hoogste dienaar van het volk, aangesteld door de wet, en met duidelijk afgebakende bevoegdheden, om te assisteren in de werking van de grote overheidsmachine, die ten behoeve van hen is ingesteld en bijgevolg ook onder hun toezicht staat. (...) Om hem eraan te herinneren dat onze voorouders, voordat ze naar Amerika emigreerden, vrije inwoners waren van de Britse gebieden in Europa en een recht bezaten dat de natuur aan alle mensen heeft gegeven: om het land waar zij toevallig, niet door een bewuste keuze zijn gevestigd, te verlaten en op zoek te gaan naar nieuwe leefgebieden; en daar nieuwe samenlevingen te vestigen, onder wetten en regels die naar hun idee het meest het algemene geluk bevorderen.

Moderne tijd

---

bron 8

In mei 1891 schrijft paus Leo XIII in de encycliek (een brief aan de gelovigen) *Rerum Novarum* (over nieuwe zaken):

Geef acht ook op het geestelijk heil, op de godsdienstige belangen van uw werklieden; u bent verplicht hun de tijd te laten voor hun godsdienst oefeningen; u mag hen bij hun arbeid in uw dienst niet blootstellen aan verleiding en zedelijke gevaren; u mag de zin voor huiselijkheid en spaarzaamheid bij hen niet laten verstikken; het is onrecht, als u hen met meer arbeid belast dan hun krachten toelaten, of verrichtingen van hen vordert, tegen welke hun leeftijd of hun kunne [sekse] zich verzet.

bron 9

Wilhelmina Drucker schrijft in 1892 in haar brochure *Een woordje aan de vrouwen van Nederland*:

Elke keer dat ik een stomdronken kerel tegen een muur of brugleuning zie vallen of in zichzelf vloekend voortwaggelen, zeg ik tot mijzelf: zie, dát kan voogd zijn (...), dát vertegenwoordigt de waarheid, terwijl de vrouw, die tobt en zwoegt en werkt om haar familie brood te verschaffen, of dagen en nachten blokt om kennis te vergaren, verre beneden zulke [mannen] staat.

bron 10

In 1927 schrijft Mao over de boerenopstanden in de Chinese provincie Hunan:

De belangrijkste doelwitten van de boeren zijn de lokale tirannen, de kwaadaardige adel en de wetteloze landheren, maar in het voorbijgaan maken ze ook een einde aan de patriarchale ideeën en instellingen, de corrupte ambtenaren in de steden en de slechte praktijken en gebruiken op het platteland. De aanval wordt met kracht en snelheid ingezet; zij die ervoor buigen, overleven en degenen die zich verzetten, zullen omkomen. (...) Elke revolutionaire kameraad moet weten dat de nationale revolutie een grote verandering op het platteland vereist. De revolutie van 1911 bracht deze verandering niet teweeg, vandaar dat deze mislukte.

bron 11

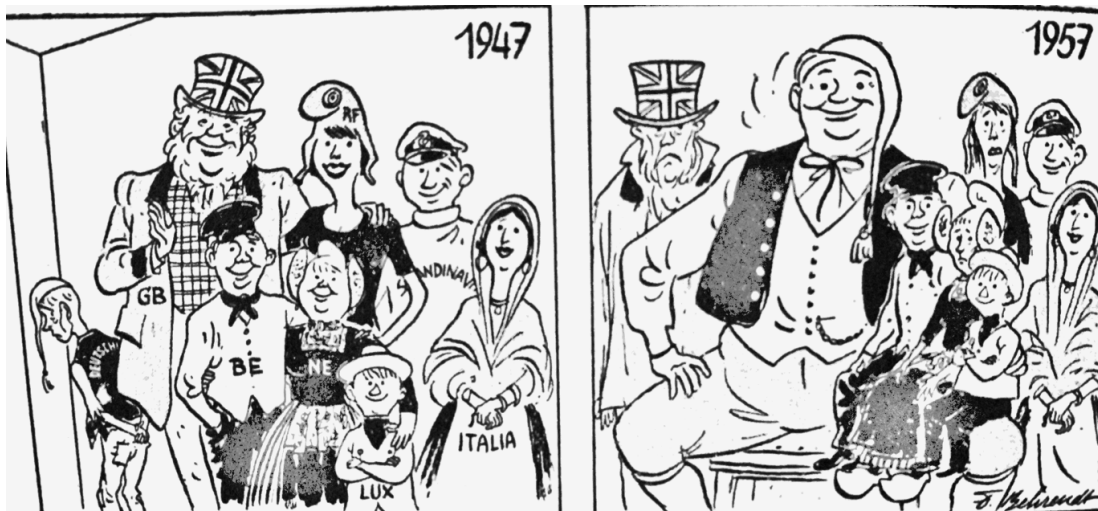
Op 21 oktober 1953 plaatst de Nederlandse communistische krant *De Waarheid* een bericht over de nieuwe regering van de BRD:

Tot de nieuwe ministers behoren onder anderen Theodor Oberländer, voormalig SA-Sturmführer¹⁾, Waldemar Kraft, voor de oorlog grootgrondbezitter in Polen en in 1939 SS-Hauptsturmführer¹⁾, Gerard Schröder, de vertrouwde advocaat van het staalconcern *Vereinigte Stahlwerke*, en de bankier Preusker, die Duitsland vertegenwoordigt in de Kolen- en Staalgemeenschap. (...) Gisteren heeft Adenauer in een rede voor de Bondsdag het program van zijn nieuwe regering uiteengezet. Hij verklaarde onder meer dat West-Duitsland zal aandringen op de snelle vrijlating van alle oorlogsmisdadigers die 'onschuldig gevangen worden gehouden in het buitenland'.

noot 1 officiersfunctie bij de SA en SS, nationaalsocialistische paramilitaire organisaties van de regering tijdens de jaren 1930 en 1940

bron 12

In 1957 verscheen in het *Algemeen Handelsblad* de volgende prent van Fritz Behrendt, met de titel *Europees familieportret*:

Toelichting:

Prent links (1947):

Duitsland (de westelijke zones) staat links met de rug naar de andere landen. In het midden achter staan Groot-Brittannië, Frankrijk en Scandinavië. Op de voorgrond staan België, Nederland, Luxemburg en Italië.

Prent rechts (1957):

West-Duitsland zit op het bankje met België, Nederland en Luxemburg op schoot. Achter de bank staan Groot-Brittannië, Frankrijk, Scandinavië en Italië.

bron 13

Foto uit 1959 van de officiële overhandiging van de eerste DAF 600, een auto die gemakkelijk te bedienen is door de automatische versnellingsbak, aan Truus Beliën-Smolders:

Toelichting:

Truus Beliën-Smolders is de eerste vrouwelijke burgemeester in Nederland. De man is Hub van Doorne, directeur van DAF.

bron 14

In 1968 wordt Ulrike Meinhof door de televisiezender *Sender Freies Berlin* geïnterviewd. Ze zegt:

Ik vind [protest op] de straat in geen enkel opzicht een geschikt middel om iemands mening bekend te maken. Maar als je geen andere keus hebt, als je geen toegang hebt tot televisiezendtijd en minstens één of twee keer per week één of twee uur lang precies zeggen kan wat je te zeggen hebt ... Als je niet beschikt over de miljoenenoplage van kranten en weekbladen ... Als je dan openlijk een discussie wilt houden en je stuit op samenscholingsverboden en als je wilt demonstreren tegen demonstratieverboden, en alhoewel het wel om [de mening op] de straat gaat, (...) dan ben ik inderdaad van mening dat het buitengewoon democratisch is dat er mensen zijn die ondanks al deze verboden de enige mogelijkheid die hun overblijft, namelijk die van [protest op] de straat, gebruiken.